

Bilag til bet. o. lovf. vedr. dyreværnsloven

denen, således at det ikke vilkårligt kan berøves den pågældende . . .«.

Forbudet tager naturligvis først og fremmest sigte på situationer, hvor f.eks. en trosbekendelse gøres til en betingelse for adgang til nydelse af borgerlige eller politiske rettigheder, og det er klart, at en sådan ordning ville være i strid med grundlovens § 70, jfr. Berlin s. 356. Vanskeligere er situationen, hvis forbudet ikke er motiveret i trosbekendelse, eller hvis der kan rejses tvivl herom. Det var således i den ældre litteratur omtvistet, om det tidligere gældende forbud mod fremmede jøders adgang til Danmark var religiøst begrundet eller begrundet i frygt for ulovlig handel. De retslærde, der fandt forbudet begrundet i den religiøse overbevisning, betragtede forbudet som bortfaldet med grundloven af 1849 (§ 84); mens de forfattere, der fandt forbudet begrundet i frygten for ulovlig handel m.v., først betragtede det som bortfaldet, da det blev udtrykkeligt ophævet i 1850, jfr. hertil Holck s. 286, Berlin s. 356, på den anden side Matzen s. 286. Selv om drøftelsen angår en situation, som er noget fjernt fra den her behandlede, kan der dog læres det af drøftelsen, at for bedømmelsen af, om en foranstaltning strider med diskriminationsforbudet, er det afgørende at afdække den reelle grundelse bag reguleringen, og såfremt denne fokuserer på trosbekendelsen som grundlag for et forbud, kan forbudet være i strid med grundlovens § 70, selv om det fremtræder som løsrivet fra hensyn til trosbekendelse.

Rækkevidden af grundlovens § 70 har nylig været drøftet i et par familieretlige sager vedr. Jehovas Vidner, som er blevet behandlet ved Folketingets Ombudsmand. Se herved FOB 1988 s. 121, der angik Adoptionsnævnets tilbageholdenhed med hensyn til godkendelse af Jehovas Vidner som adoptanter, og hvor ombudsmanden påpegede nødvendigheden af en individualiseret bedømmelse, og FOB 1989 s. 78, der angik et vilkår om, at et barn under samværsbesøg hos sin far ikke måtte oplæres i Jehovas Vidners tro, og hvor ombudsmanden fandt en præcisering af dette vilkår ønskelig.²²⁾

Diskriminationsforbudet vedrører også opfyldelse af forpligtelser: Ingen kan unddrage sig opfyldelsen af nogen almindelig borgerligt med henvisning til sin trosbekendelse. Dette er grundlag for at anse det for legitimt at

forbyde tiggeri, jf. Holck s. 288, men bestemmelsen indebærer ikke noget forbud mod, at lovgivningsmagten viser en særlig imødekomenhed over for religiøse samfund ved at indrømme dem fritagelser eller lempelser under hensyn til den religiøse samvittigheds krav, jfr. Poul Andersen s. 637, Ross s. 756, men modsat Matzen s. 295, Berlin s. 362. Denne mulighed for at vise en særlig imødekomenhed i forhold til religiøse minoriteter ligger bag muligheden for fritagelse for værnepligt på grund af religiøs overbevisning, og den ligger bag de gældende regler for slagtning uden forudgående bedømmelse, jfr. herom Ross s. 756 note 42, sml. Zahle s. 148.

Det kan herefter sammenfattende konkluderes, at en generel regulering, f.eks. bygningslovgivning som gældende for kirkebyggeri, ikke indebærer noget brud på den religiøse frihed, alene fordi reguleringen angår byggevirkosomhed af betydning for gudsdyrkelse. Den almindelige lovgivning må gælde for enhver, og den religiøse lære og virksomhed må indrette sig på denne og kan ikke vilkårligt kræve sig fritaget for almindeligt gældende forskrifter, blot fordi virksomheden er religiøst motiveret.

Spørgsmålet er herefter, om en indførelse af et forbud mod rituel slagtning vil indebære en religiøs diskrimination. Spørgsmålet må besvares på baggrund af en sammenkædning af bestemmelserne i grundlovens § 68 og § 70, jfr. om en sådan sammenkædning Ross s. 755.

Et forbud mod rituel slagtning indebærer en justering af de gældende slagteregele, således at disse gælder alment. Udgangspunktet må for så vidt være, at der heri ikke ligger nogen diskrimination i strid med grundlovens § 70, eftersom iagttagelsen af de gældende forskrifter vedr. slagtning må henregnes til »den almindelige borgerpligt« og således som gældende for enhver. En sådan generel slagteregele kan enten opfattes som en fratagelse af en rettighed – nemlig fratagelsen af den hidtil gældende rettighed for muslimske og jødiske samfund til at gennemføre rituel slagtning – eller som en indførelse af en *almindelig* borgerpligt med hensyn til udførelse af slagtning. Om sørgsmålet vurderes på den ene eller den anden måde, kan ikke have betydning for den juridiske vurdering.

Gennemførelse af et generelt forbud mod ri-

²²⁾ Se hertil Henrik Zahle: Dansk Forfatningsret 3, 1997 s. 147.